

HERIOTZA

Umeekin tabua nola gainditu

Ez daukagu harreman normaldua heriotzarekin, eta igartzen da. Gai unibertsalagorik ez dago, baina helduoi baliabideak falta zaizkigu umeen zalantzei aurre egiteko, batik bat gertakari zehatz baten aurrean, eta hala, haurrak babesgabe uzten ditugu. Idoia Sara irakasleak ipuinaren bitartez heriotza ikasketa curriculumean txertatzea proposatu du.

| UNAI BREA |

DANI BLANCO

URTEAN BEHINEKO hilerriranzko txangoa egingo dute familia askok aste honetan. Horietako zenbatek utziko dituzte umeak lagun edo senideren baten etxean, heriotzare-

kiko harremanaz babesteko asmo onez? Ez jakin, ez baitago horri buruzko estatistikarik, jakina. Haien beharrik ere ez dago, erraz ohartzen baikara gure jendarteak begien bistatik, eta batik bat umeenetik, ezkutatu duela heriotza.

XXI. mendeko mendebaldar helduok deseroso bizi ditugu heriotzarekikoak, are tabu bihurtzeraino, eta horrek isla du haurrei ematen diegun heziketan, nola familietan hala ikastetxeetan. Batez ere bigarren eremu horretan dauden gabeziak azaleratu zituen Idoia Sara nafarrak, iaz argitaratutako *Heriotzaren tra-taera eskolan (herioaz mintzo)* lanean. Karrera amaierako proiektu gisa ondu zuen Sarak azterketa, HUHEZI eskolan

Marmoles Soule

Hilarriak · Armarriak · Harrizko artelanak

Marmoles Soule Marmolak
Arizkun, Baztan (Nafarroa)
☎ 948 453 444 - 629 659 583

Eraikuntzarako materiala

GALPARSORO

Salmenta:
axulejo eta gresa
komunak · manparak · komuneko altzariak
obra hondakinen bilketa

☎ 943 300 145
Faxa: 943 300 012

Borda Berri industrialdea, 5. pab.
Andoain (Gipuzkoa)

pedagogia ikasketak burutzeko, hain zuzen.

Gertakari latz batek bultzatu zuen Idoia Sara heriotzari arreta eskaintzera. Ikasketak amaitzeaz zegoela, bikotekidea hil zitzaion bat-batean. Horrek ikusarazi zion hezkuntza sistemak era horretako egoerak kudeatzeko duen ezintasuna: alaben ikastetxeko irakasleak berarekin harremanean jarri ziren, aholku eske, haurrekin nola jokatu behar zuten ez zekitela eta.

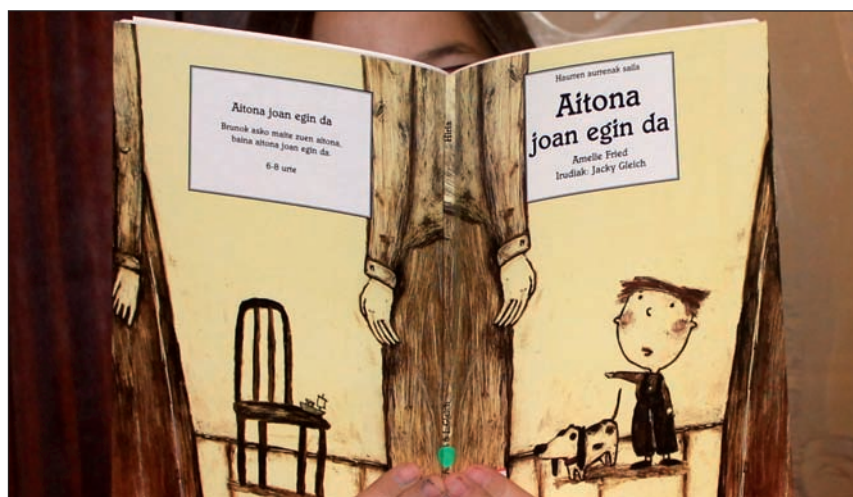
Prestakuntza falta

Orobat, heriotzaren pedagogia ez da kontuan hartzen irakaskuntzan.

Sarak ondorioztatu duenez, gaiari buruzko bibliografia zabala dago, irakasleek uste dute eskolan landu beharreko esparrua dela, eta ikasleek txiki-txikitik agertzen dute interesa. Orduan, zerk eragiten du ikasgeletan hain gutxitan aipatzea heriotza, eta –sarri– hain modu desegokian?

Irakasleak, beste edonor bezala, ez daude prestaturik heriotzari buruz hitz egiteko, horra Sararen erantzuna. Bederatzi irakasleri egindako galdeketatik ondorioztatu zuenez, heriotza hurbil egokitzean baizik ez da berba egiten gaiak eskolan, eta halakoetan agerian geratzen dira hezitzaileen baliabide falta eta horrek eragindako segurtasun eza. Aipatzekoa da galdeketa beraren aurrean batzuek izandako jarrera: “Baten batek ez zela eroso sentitzen aipatu zigun, eta bi pertsonak ez zuten idatziz eman, ahoz baizik, *barrukoak mugitzen zitzaizkielako*”. Sararen esanetan nabarmena da heriotzaz hitz egitea ez dagoe la normalizatuta, ezta hezkuntza arloko profesionalengan ere. “Horregatik begitantzen zait formazioa dela bidea”, dio.

Sararen galderei erantzun zieten irakasleek ere heziketa beharra aipatu zuten. “Askok ez dute inoiz formaziorik jaso, osasun zentro-

Idoia Sarak
ipuina
proposatzen du
heriotzaren gaira
hurbiltzeko
lanabes modura.
Aztertu duen
bibliografian
aitona edo
amonaren
heriotzaz
dihardutenak
dira gehien
(*Aitona joan egin da, Zaintxo, Amona bizikletan...*)
baina badira
gurasoen (*Ama!, Hamabi galdera pianoari...*) edo,
kasuren batean,
ume baten
(*Adio, adio!*)
heriotza ardatz
duten narrazioak.

tan doluari buruz banatzen dituzten eskuorriak besterik ez dituzte ezagutzen”. Gutxi batzuek hartua zuten Iruñeko Irakasleentzako Laguntza Zentroak antolatutako hamabi orduko ikastaroa, gehienbat dolu prozesuan oinarritutakoa baina heriotzaren pedagogia azaletik baizik aipatzen ez duena.

Umeak babestu nahian, kontrakoa lortu

“Ongizatearen jendartean heriotza ekar dezakeen guztia (gaixotasuna, zahartzaroa...) ezkutuan mantentzen dugu”, dio Idoia Sarak. Heriotza prozesuak, gehienetan, ospitaleetan gertatzen dira, etxetik eta haurren bistatik urrun. Sararen azterketan, besteak beste, Iosu Cabodevilla psikologo nafarrak *Dolua haurrengan* liburuan emandako ideia hau aipatzen da: “Helduok pentsatu ohi dugu, oker pentsatu ere, haurrak babeste aldera, emozionalki ahulak direlako, heriotzak erakar dezakeen sufrimendutik aldendu behar ditugula”.

Babestu nahi horrek aurkako efektua izaten du, ordea. Goiz edo berandu, hurbileko norbaiten heriotza egokituko zaie ume gehienek, eta une horri aurre egiteko baliabideak ukatzen badizkiegu nekez garatu ahal izango dute dolu egoerarako estrategia egokia.

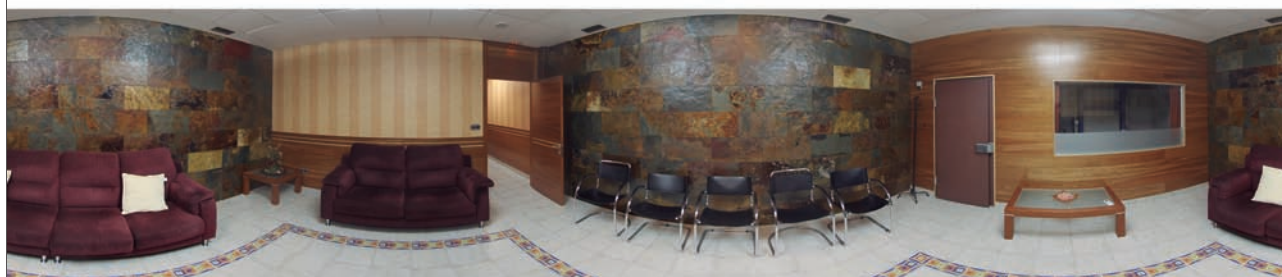
Hileta zerbitzuak - Beilatokia

LEA-ARTIBAI

Artabide 24 · 48700 ONDARROA

☎ 946 166 212 / 946 830 960

659 879 268

“Ongizatearen jendartean heriotza ekar dezakeen guztia ezkutuan mantentzen dugu”

Idoia Sara, Haur Hezkuntza irakaslea

Ikasgelan heriotza normaltasunez lantzea nahi luke Sarak, hilkortasunaren kontzientzia txikitatik garatzeko. Bizpahiru urte dutenetik umeek badute heriotzaren berri, haren esanahia erabat ez ulertu arren, gutxienez 10 urte bete arte. Izan ere, ez dira jabetzen ez dagoela heriotzatik itzultzerik; are gutxiago, txikien kasuan, eurak ere hilko direla.

Ipuina, heriotzaz jarduteko tresna egokia

Heriotza curriculumean txertatu behar dela argi du Idoia Sarak, baina ez du hain garbi ikusten nola. “Unitate didaktikoak sortu? Hamabost egunez gaia aztertu eta gero beste batera pasa? Hori baino gehiago da. Nolabaiteko sentiberatasuna, ikuspegi orokor bat... Zehar-lerroa izan behar du heriotzak, baina ez da hain erraza curriculumaren zurruntasunean horretarako tokia aurkitzea”.

Proposamen zehatza egiten du, hala ere: ipuinak erabiltzea. “Ipuinen bidez emozio-

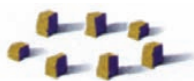
“[Haurrentzako literatur lanen] ohiko ezaugarria da heriotzaren alde leunena besterik ez erakustea”

Txabi Arnal, EHUKo irakaslea

nalki korapilatsuak diren egoerei heldu diezaiekegu”. Ipuinek enpatia garatzeko aukera ematen dute, eta aldi berean gai labainak distantziatik bizitzea errazten diote umeari.

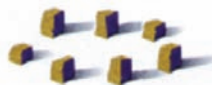
Txabi Arnal EHUKo irakaslea haur literaturan heriotzari eskainitako tratamendua aztertu zuen bere doktorego tesian. *Bellaterra Journal of Teaching & Learning Language & Literature* aldizkariari emandako elkarrizketan, idazle eta ikertzaile arabarrak zioen umeentzako literaturak oso gutxitan aipatzen duela heriotza. “Ez dago tristurarako lekurik. Arrakastaren jendartean bizi gara eta heriotza porrot modura hartzen dugu, horregatik baztertzen da”.

Arnalek argiak eta itzalak atzeman ditu behatutako obretan. Gaiaren zenbait alderdi oso era egokian lantzen direla dio, baina beste batzuetan gabezi nabarmenak daudela. “Aztertu ditudan lanen ohiko ezaugarria da heriotzaren alde leunena besterik ez erakustea. Gaixotasun sendaezinak, suizidioa, euta-

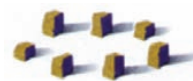
Zarautz

Hileta Zerbitzuak

Harrespil

Hilerri eta Hileta Zerbitzuak

Euskalduna

Hileta Zerbitzuak

Araba kalea, 35 · Zarautz (Gipuzkoa)

☎ 943 894 937 / Faxe: 943 894 941 · harrespil@harrespil.net

Amilaga, 39 · Bergara (Gipuzkoa)

☎ 943 761 299 / Faxe: 943 761 299

Hilerrien gestioa · Hileta zerbitzu orokorrak · Zerbitzu iraunkorrak · Koroak · Eskelak

nasia... ia erabat kanpo daude. Hilotzaren deskripzioa eta denboraren edo gaixotasunaren ondorioz gorputzean gertatzen diren aldaketak ere lantzeko deserosoak dira”.

Gakoa, zintzotasuna

Heriotza zahartzaroarekin lotzen dute txikienek. Komeni da haur txikiei azaltzea gazte izanda ere badagoela hiltzerik?, galdetu diogu Idoia Sarari. Hona arrapostua: “Gordin baino, zintzo esplikatu behar zaizkie gauzak, norberak sentitzen dituen bezala, baina galdetzen ez badute ez dut uste horretan gehiegi tematu behar denik, ezinegon handia sortzen die eta”.

Hala eta guzti ere, ume txikienek zenbait gauza argi utzi behar zaiela uste du Sarak. Esate baterako, hil berri den pertsona ez dugula berriro ikusiko, edo ez dakigula non dagoen. Haurrek maiz izaten dute hizpide hildakoaren kokapen fisikoa (zerua, infernua, hilerria...). “Ohituta daude ‘zeruan dago’ entzutera, eta orduan galdetzen dute: ‘zeruan, baina non? Nik zerura begiratzen dut eta ez dut inor ikusten’. Garbi esan behar zaie zer gertatu zaion pertsona horri, eta orain gure oroitzen apenetan dagoela. Hortik haratago, zeruan

ote dagoen, izar bihurtu den... Umeek fantasia eraikiko dute baina azkarrak dira eta badakite bereizten zer den benetakoa eta zer ez”.

Sinesmen aniztasuna lagungarri

Familia bakoitzaren sinesmenek eragina izan dezakete heriotzaren hezkuntzan. Idoia Sararen galdetegiari erantzun zion irakasleetako batek honela zioen: “Gaur egun kultura ezberdinetako ikasleak ditugu ikasgeletan. Guztiei leku utzi beharko diegu, eta aniztasun horri probetxua ateratu. Niri behintzat, heriotza baten aurrean lagungarria suertatu zitzaidan”.

Ifrentzua litzateke familia batek trabak jarri nahi izatea irakaslearen lanari, eskolan azaltzen diren iritziak eta familia horren sinesmenak bat ez datozenean. Edo, besterik gabe, gerta daiteke gurasoek ezustekoa hartzea eta irakaslearengana galdezka joatea, umeak azaldu dielako egun horretan heriotzaz mintzatu direla eskolan. “Azalduz gero, berehala ikusten dute beharra. Nik jarrera aldaketa nabaritu diet, holakorik egokitu zaidanean”. Jendarte osoak jarrera aldatzeko, berriz, luzeago itxaron beharko da. Ea eternitate bat ez den. ■

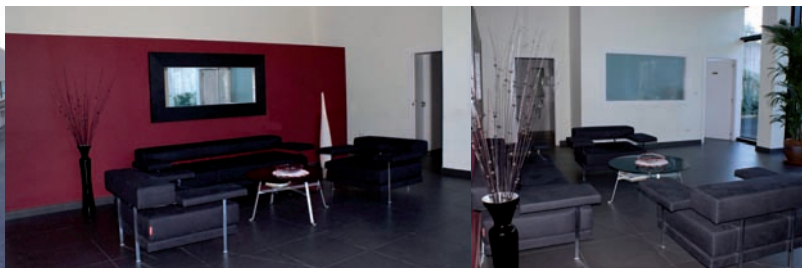

Hurbileko baten heriotzari aurre egiteko baliabideak ukatzen badizkiegu, umeek nekez garatuko dute dolu egoerarako estrategia egokia

Moyua
hileta zerbitzuak

Zure momentu zailetarako

☎ 943 783 447 / 617 442 466

Otadui Gotzaina kalea, 27
20560 Oñati (Gipuzkoa)

mmoyua@telefonica.net

www.tanatorio-guipuzcoa.com